

чиняє звикання й ігрову залежність, що за природою не відрізняється від наркотичної. Окремі фахівці дедалі частіше наголошують, що відеоігри перетворюють нинішнє покоління на "цифрових наркоманів".

Не слід хибно вважати дитяче захоплення гаджетами невинною й безпечною забавкою. Подібно до того, як куріння й алкоголь чинять особливо руйнівну дію на дитячий організм, комп'ютери та смартфони здатні завдати величезної шкоди й фізичному, й психічному здоров'ю.

Різниця лише в тому, що алкоголь і сигарети дітям заборонено, а гаджети — поки що ні.

Якщо ми бажаємо своїм дітям добра й щасливої долі, якщо прагнемо, аби вони вирости здоровими та повноцінними, то найкраще, що можемо зробити, — вимкнути комп'ютер і відібрати смартфон чи принаймні обмежити роботу з гаджетом до мінімально необхідної межі, заборонивши до повноліття будь-які цифрові розваги.

(Далі буде)

Список використаної літератури

1. Сенченко М. Від ери Гутенберга до ери Цукерберга... Переваги і недоліки сприйняття друкованого і електронного тексту / Микола Сенченко, Оксана Сенченко. — Київ : Ліра-К, 2021. — 128 с.

Надійшла до редакції 10 серпня 2022 року

КНИГОЗНАВСТВО. ВИДАВНИЧА СПРАВА

УДК 655.4/.5(477)"2021"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.8(313).5-13

Анжела Воронцова,

завідувач відділу статистичного моніторингу
та аналізу друку Книжкової палати України,

e-mail: stat@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5443-745X>

Ганна Черняк,

старший науковий співробітник

відділу статистичного моніторингу

та аналізу друку Книжкової палати України,

e-mail: stat@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9805-1302>

Книговидавнича діяльність в Україні за підсумками 2021 року

В аналітичному огляді досліджено сучасний стан випуску книг і брошур в Україні у 2021 р., подано загальну характеристику книговидання у 2020—2021 рр. Визначено кількісні та якісні показники, проаналізовано стан українського книговидання у 2021 р. за асортиментом видавничої продукції, її мовною та територіальною ознаками.

Наведено статистичні дані щодо випуску книг і брошур провідними вітчизняними видавництвами різної форми власності, у тому числі сфери управління Держкомтелерадіо.

Аналітичний огляд проведено на основі статистичних даних, опублікованих у статистичному збірнику "Друк України (2020)" і зведених статистичних звітах про випуск в Україні неперіодичних видань у 2020, 2021 рр.

Ключові слова: статистичний облік; видавнича продукція; кількісні показники; аналіз випуску видань; видавництва; видавнича діяльність; книговидання; статистичні дані

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку суспільства важливу роль відіграє книга, що є пам'яткою матеріальної та духовної культури, свідком значущих історичних подій, основним джерелом накопичення знань, забезпечення духовних та інформаційних потреб людства. З огляду на непересічну роль книги та читання в житті суспільства важливим є облік та аналіз статистики випуску друкованої продукції, що дає змогу дослідити стан і перспективи розвитку української книговидавничої галузі.

У пропонованій статті проаналізовано показники випуску книжкової продукції за 2020—2021 рр., завдяки чому можна порівняти динаміку розвитку вітчизняного книговидання за окреслений період.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. З метою інформування суспільства про тенденції розвитку вітчизняної видавничої галузі в науково-практичному журналі "Вісник Книжкової палати" систематично публікуються статистичні дані щодо випуску друкованих видань [1],

що також розміщені на сайті Книжкової палати України в рубриці "Друк України" [2]. Щороку виходить статистичний збірник "Друк України", в якому наведено основні показники вітчизняної видавничої діяльності [3]. Питання розвитку книгознавства, книжкової справи, книги та бібліографії розглянуто у працях М. Сенченка [4], О. Афоніна, М. Тимошика.

Одним із провідних інтернет-ресурсів, що пропонує аналітику вітчизняного та світового книговидання, огляди книжкового ринку, висвітлює іноземний досвід у цій галузі, є культурно-видавничий проєкт "Читомо" [5].

Метою дослідження є аналіз адміністративних даних випуску видавничої продукції суб'єктами видавничої діяльності у 2020—2021 рр. за асортиментом, накладами, тематикою, цільовим призначенням, мовною та територіальною ознаками, що різнобічно характеризує динаміку книговидання в Україні за окреслений період. Результати дають змогу проаналізувати та порівняти статистичні показники випуску книг і брошур у країні та забезпечити галузь і суспільство даними, що характеризують явища й процеси, які відбуваються у вітчизняній книговидавничій сфері.

Інформаційною базою досліджень слугували статистичні матеріали, звіти про випуск неперіодичних видань у 2020 і 2021 рр., статистичний збірник "Друк України (2020)".

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2021 р. у Книжкову палату України надійшло й зареєстровано 21 095 назв книг і брошур загальним тиражем 44 753,6 тис. пр., що порівняно з даними 2020 р. більше: за назвами — на 11,2%, за тиражами — на 6,7%. За результатами 2021 р., на одного мешканця України припадає 1,1 книги (у 2020 р. — 1,0 книга, у 2019 р. — 1,46 книги, у 2018 р. — 1,11 книги). Авторефератів дисертацій видано 4681 друк. од. тиражем 479,9 тис. пр., за кількістю назв їх випуск збільшився на 1499 друк. од., або на 47,1%, тиражі — на 150,5 тис. пр., або на 45,7%.

Образотворчих видань усього випущено 2065 друк. од. тиражем 4979,6 тис. пр., що на 22% більше за назвами від показників 2020 р., за

тиражами випуск зріс на 10,6%, у тому числі книжкових образотворчих видань — 2041 друк. од. тиражем 4961,3 тис. пр., порівняно з даними 2020 р. кількість назв збільшилася на 383 друк. од., або на 23,1%, тиражі — на 510,5 тис. пр., або на 11,5%. Різноманіттям відзначився випуск дитячих образотворчих видань, кількість яких становить 1664 друк. од. тиражем 4238,2 тис. пр. (80,6% загальної кількості назв і 85,1% загального тиражу), у тому числі: навчальні та методичні видання — 192 друк. од. тиражем 490,8 тис. пр.; книжки-іграшки — 492 друк. од. тиражем 1071,2 тис. пр.; книжки-розмальовки — 980 друк. од. тиражем 2676,2 тис. пр.; комікси — 155 друк. од. тиражем 596,7 тис. пр.

Образотворчих альбомів, каталогів виставок та фотоальбомів випущено 210 друк. од. тиражем 92,9 тис. пр., порівняно з 2020 р. кількість назв зросла на 22 друк. од., або на 11,7%, тиражі знизилися на 85 тис. пр., або на 52,2%, у тому числі: альбомів — 87 друк. од. тиражем 40,3 тис. пр.; каталогів виставок — 36 друк. од. тиражем 8,9 тис. пр.; фотоальбомів — 87 друк. од. тиражем 43,7 тис. пр. Аркушевих образотворчих видань випущено 24 назви тиражем 18,3 тис. пр., що становить 1,2% загальної кількості назв і 0,4% загального тиражу. Порівняно з 2020 р. кількість назв зменшилася на 10 друк. од., тиражі — на 34,9 тис. пр.

Картографічних видань у 2021 р. випущено 105 друк. од. тиражем 136,7 тис. пр., порівняно з 2020 р. кількість назв зменшилася на 20 друк. од. (16%), а тиражі — на 665,8 тис. пр. (83%).

Нотних видань надійшло в Книжкову палату України 194 друк. од. тиражем 37,8 тис. пр., порівняно з даними 2020 р. кількість назв збільшилася на 38 друк. од., або на 24,4%, тиражі — на 3,9 тис. пр. (11,5%). Домінують серед нотних видань твори вокальної музики: 73 назви тиражем 18,3 тис. пр., або 37,6% загальної кількості назв і 48,4% загального тиражу. Творів інструментальної музики надійшло 65 назв тиражем 12,3 тис. пр., відповідно 33,5 і 32,5%.

Загальні дані про випуск неперіодичних видань у 2021 р. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Загальні дані про випуск неперіодичних видань

Види видань	2020		2021			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2020 р.	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2020 р.
Книги та брошури	18 967	41 946,7	21 095	111,2	44 753,6	106,7
Автореферати дисертацій	3 182	329,4	4 681	147,1	479,9	145,7
Образотворчі видання	1 692	4 504,0	2 065	122	4 979,6	110,6
Картографічні видання	125	802,5	105	84	136,7	17
Нотні видання	156	33,9	194	124,4	37,8	111,5

У 2021 р. порівняно з 2020 р. у загальному асортименті книг і брошур спостерігалось збільшення як за назвами, так і за тиражами: книг — на 2199 друк. од. (14,1%), тиражів — на 1643,7 тис. пр. (5,6%); водночас брошури за назвами зменшилися на 74 друк. од. (2,2%), тоді як тиражі зросли на 1163,2 тис. пр. (9,3%); випуск видань у палітурці збільшився на 1520 друк. од. (20,4%), тиражі зросли на 1844,7 тис. пр. (10,9%); видань в обкладинці більше на 608 друк. од. (5,3%), тиражів — на 962,2 тис. пр. (3,8%); нових видань — на 1823 друк. од. (10,1%), тиражів — на 26,4 тис. пр. (0,1%); перевидань — на 305 друк. од. (32,1%), тиражів — на 2780,5 тис. пр. (86,4%); серійних видань — на 464 друк. од. (13,7%), тиражів — на 2415,8 тис. пр. (31,2%); перекладних видань — на 436 друк. од. (14,1%), тиражів — на 521,1 тис. пр. (9,2%) (табл. 2).

Аналіз видавничої продукції за тематичними розділами (табл. 3) підтверджує, що в її загальному масиві домінує література політичної та со-

ціально-економічної тематики — 4979 друк. од. тиражем 2892,3 тис. пр. (23,6% загальної кількості назв і 6,5% загального тиражу). Порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 777 друк. од., або на 18,5%, тиражі — на 39,4 тис. пр., або на 1,4%. На другій сходинці — література з освіти та культури: 4521 друк. од. загальним тиражем 30 924,4 тис. пр. (21,4% загальної кількості назв і 69,1% загального тиражу). Порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 47 друк. од., або на 1,1%, тиражі — на 3033,7 тис. пр., або на 10,9%. Наступну позицію посідає художня література — 4157 друк. од. тиражем 3599,7 тис. пр. (19,7 і 8,0%), порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 461 друк. од., або на 12,5%, тиражі скоротилися на 353,5 тис. пр., або на 8,9%. Літератури для дітей надійшло 2813 друк. од. тиражем 5213 тис. пр. (13,3 і 11,6%), порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 696 друк. од. (32,9%), тиражі — на 272,3 друк. од., або на 5,5%.

Таблиця 2

Загальна характеристика випуску книг і брошур

Види видань	2020		2021			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	У % до загальної кількості	Тираж, тис. пр.	У % до загального тиражу
Усього, у т. ч.:	18 967	41 946,7	21 095		44 753,6	
<i>Книги</i>	15 554	29 484,3	17 753	84,2	31 128	69,6
% відношення до кількості назв, тиражу			114,1		105,6	
<i>Брошури</i>	3 416	12 462,4	3 342	15,8	13 625,6	30,4
% відношення до кількості назв, тиражу			97,8		109,3	
<i>У палітурці</i>	7 434	16 888,5	8 954	42,4	18 733,2	41,9
% відношення до кількості назв, тиражу			120,4		110,9	
<i>В обкладинці</i>	11 533	25 058,2	12 141	57,6	26 020,4	58,1
% відношення до кількості назв, тиражу			105,3		103,8	
<i>Нові видання</i>	18 016	38 728,3	19 839	94,0	38 754,7	86,6
% відношення до кількості назв, тиражу			110,1		100,1	
<i>Перевидання</i>	951	3 218,4	1 256	6,0	5 998,9	13,4
% відношення до кількості назв, тиражу			132,1		186,4	
<i>Серійні видання</i>	3 376	7 740,6	3 840	18,2	10 156,4	22,7
% відношення до кількості назв, тиражу			113,7		131,2	
<i>Перекладні видання</i>	3 095	5 651,9	3 531	16,7	6 173	13,8
% відношення до кількості назв, тиражу			114,1		109,2	

Таблиця 3

Випуск книг і брошур за укрупненими тематичними розділами

Тематичні розділи	2020		2021			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2020 р.	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2020 р.
Усього	18 967	41 946,7	21 095	111,2	44 753,6	106,7
Політична і соціально-економічна література	4 202	2 852,9	4 979	118,5	2 892,3	101,4
Природничо-наукова література	841	303,0	1 041	123,8	300,7	99,2
Технічна література	1 632	926,2	1 148	70,3	697,2	75,3
Сільськогосподарська література	222	80,6	320	144	91,0	112,9
Медицина. Охорона здоров'я	605	400,8	748	123,6	385,9	96,3

Тематичні розділи	2020		2021			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2020 р.	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2020 р.
Фізична культура і спорт	105	55,3	122	116,2	53,2	96,2
Література з освіти та культури	4 474	27 890,7	4 521	101,1	30 924,4	110,9
Друк у цілому. Книгознавство. Преса. Поліграфія	186	41,8	207	111,3	33,7	80,6
Мистецтво. Мистецтвознавство	253	105,3	316	124,9	146,8	139,4
Література з філологічних наук	627	385,2	714	113,9	413,0	107,2
Художня література. Фольклор	3 696	3 953,2	4 157	112,5	3 599,7	91,1
Література для дітей	2 117	4 940,7	2 813	132,9	5 213,0	105,5
Література універсального змісту	7	11,0	9	128,6	2,7	24,5

В асортименті книжкового потоку за цільовим призначенням (табл. 4), як і раніше, переважають книги соціально значущої тематики. Як за назвами, так і за тиражами лідирують видання навчальної та методичної літератури (6573 друк. од. тиражем 31 639,6 тис. пр.), що у відсотковому відношенні до загальної кількості назв становить 31,2% і 71,4% загального тиражу, порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 520 друк. од., або на 8,6%, тиражі — на 3137,9 тис. пр., або на 11%. Літературно-художніх видань у 2021 р. надруковано 4157 друк. од., що на 12,5% більше, ніж у 2020 р., загальний тираж становив 3599,7 тис. пр., що на 8,9% менше, ніж у 2020 р. Наукові видання посідають третю позицію

за кількістю назв (3955 друк. од., тобто 18,7% загальної кількості назв), які збільшилися на 573 друк. од. та на 16,9% порівняно з 2020 р., за тиражами (853,7 тис. пр., тобто 1,9% загального тиражу), що скоротилися на 14 тис. пр. (1,6%). Видань для дітей та юнацтва (четверте місце) випущено 2813 друк. од., що на 13,3% більше, ніж у 2020 р., тиражем 5213 тис. пр., порівняно з 2020 р. тиражі збільшилися на 272,3 тис. пр. (5,5%). Науково-популярних видань (п'яте місце) надруковано 1995 друк. од. тиражем 2012,9 тис. пр. (9,5 і 4,5%), відповідно до 2020 р. їх кількість збільшилася за назвами на 229 друк. од. (12,9%), а за тиражами — на 160,9 тис. пр. (8,7%).

Таблиця 4

Випуск книг і брошур за цільовим призначенням

Розділи цільового призначення	2020		2021			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2020 р.	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2020 р.
Усього	18 967	41 946,7	21 095	111,2	44 753,6	106,7
Наукові видання	3 382	867,7	3 955	116,9	853,7	98,4
Науково-популярні видання	1 766	1 852,0	1 995	113,0	2 012,9	108,7
Нормативно-практичні видання	313	217,1	442	141,2	204,3	94,1
Офіційні видання	708	144,8	97	13,7	46,6	32,2
Громадсько-політичні видання	112	235,8	142	126,8	161,1	68,3
Навчальні та методичні видання	6 053	28 501,7	6 573	108,6	31 639,6	111,0
Літературно-художні видання	3 696	3 953,2	4 157	112,5	3 599,7	91,1
Видання для дітей та юнацтва	2 117	4 940,7	2 813	132,9	5 213,0	105,5
Довідкові видання	284	301,3	286	100,7	260,4	86,4
Інформаційні видання	14	23,4	20	142,9	9,4	40,2
Видання для видавців і книгорозповсюджувачів	4	0,7	9	225	3,1	442,8
Бібліографічні видання	102	21,8	113	110,8	14,4	66,1
Видання для організації дозвілля	117	353,3	106	90,6	197,9	56,0
Рекламні видання	2	2,0	1	50,0	1,0	50,0
Література релігійного змісту	297	531,2	386	130,0	536,5	101,0

У 2021 р. 76,8% загальної кількості назв (16 206 друк. од.) і 89,2% загального тиражу (39 922,8 тис. пр.) книг і брошур випущено українською мовою. Кількість назв порівняно з 2020 р. збільшилася на 1408 друк. од. (9,5%), а тиражі —

на 3419,6 тис. пр. (9,4%). Мовами національних меншин книг і брошур видруковано 2745 друк. од. тиражем 2734,4 тис. пр., тобто 13% загальної кількості назв і 6,1% загального тиражу, порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 421 друк. од.,

або на 18,1%, а тиражі, навпаки, зменшилися на 193 тис. пр., або на 7,1%. Російською мовою випущено 2576 друк. од. тиражем 2504,4 тис. пр., що становить 93,8% і 91,6% загальної кількості назв і загального тиражу мов національних меншин, порівняно з 2020 р. кількість назв зросла на 375 друк. од. (17,0%), тиражі скоротилися на 199,4 тис. пр. (7,4%). Серед книг і брошур, випущених іноземни-

ми мовами, найбільше надруковано англійською — 505 друк. од. тиражем 1105,9 тис. пр. (2,4 і 5,2%), порівняно з 2020 р. кількість назв зменшилася на 22 друк. од., або на 4,2%, тиражі — на 30,3 тис. пр., або на 2,7%, та румунською — 73 друк. од. тиражем 160,7 тис. пр., відповідно до 2020 р. кількість назв зросла на 36 друк. од., або 97,3%, тиражі — на 103,2 тис. пр., або 179,5% (табл. 5).

Таблиця 5

Випуск книг і брошур мовами народів світу

Мова видання	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	18 967	41 946,7	21 095	44 753,6
Англійська	527	1 136,2	505	1 105,9
Арабська	—	—	2	0,5
Білоруська	1	0,3	—	—
Болгарська	1	1,1	4	3,0
В'єтнамська	—	—	3	0,9
Гагаузька	2	0,3	3	0,5
Грецька	2	0,4	1	0,3
Іврит	—	—	1	0,4
Іспанська	8	3,5	7	1,9
Італійська	1	0,1	4	1,7
Кримськотатарська	3	1,1	4	1,6
Латинська	2	0,2	2	—
Молдовська	9	3,1	10	2,1
Німецька	33	142,8	24	7,7
Польська	17	7,0	20	15,9
Російська	2 201	2 703,8	2 576	2 504,4
Румейська (греків Приазов'я)	—	—	1	0,6
Румунська	37	57,5	73	160,7
Русинська	1	0,1	2	0,7
Словацька	—	—	2	0,8
Старослов'янська (церковнослов'янська)	3	0,9	—	—
Угорська	18	10,0	28	37,2
Українська	14 798	36 503,2	16 206	39 922,8
Французька	13	22,4	17	11,0
Чеська	—	—	1	0,3
Японська	1	0,5	—	—
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	1 285	1 338	1 599	12 428,2

В асортименті друкованої продукції 19,7% загальної кількості видань за назвами і 8,0% загального тиражу становить художня література. Українською мовою випущено 2842 друк. од., або 68,4% загальної кількості назв, тиражем 2734,1 тис. пр., або 76,0% загального тиражу, порівняно з 2020 р. кількість назв зросла на 363 друк. од. (14,6%), тиражі зменшилися на 297,1 тис. пр. (10,9%); російською мовою — 928 друк. од. (22,3%) тиражем 706,0 тис. пр. (19,6%), порівняно з 2020 р. кількість видань збільшилася на 71 друк. од. (8,3%), тиражі скоротилися на 61,4 тис. пр. (8,7%) (табл. 6).

Дитячої літератури у 2021 р. надруковано 2813 друк. од. тиражем 5213 тис. пр., що становить 13,3% загальної кількості назв і 11,6% за-

гального тиражу. Випуск за кількістю назв порівняно з 2020 р. збільшився на 696 друк. од., або на 32,9%, тиражі зросли на 272,3 тис. пр., або на 5,5%. Середній тираж дитячої літератури у 2021 р. становив 1,9 тис. пр. (у 2020 р. — 2,3 тис. пр., у 2019 р. — 2,1 тис. пр., у 2018 р. — 2,8 тис. пр.). Українською мовою випущено 2288 друк. од. тиражем 4504,3 тис. пр., що становить 81,3% загальної кількості назв і 86,4% загального тиражу, російською — 449 друк. од. тиражем 564,6 тис. пр., або 16,0% загальної кількості назв і 10,8% загального тиражу. Іншими мовами вийшло 76 друк. од. тиражем 144,1 тис. пр., або 2,7% загальної кількості назв і 2,8% загального тиражу (табл. 7).

Випуск художньої літератури мовами народів світу

Мова видання	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	3 696	3 953,2	4 157	3 599,7
Англійська	53	48,2	52	53,1
Арабська	—	—	1	0,3
Білоруська	1	0,3	—	—
Німецька	—	—	6	5,3
Російська	857	767,4	928	706,0
Румунська	3	0,9	3	1,9
Русинська	1	0,1	2	0,7
Угорська	—	—	3	2,9
Українська	2 479	3 031,2	2 842	2 734,1
Французька	—	—	3	3,5
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	302	105,1	317	91,9

Таблиця 7

Випуск дитячої літератури мовами народів світу

Мова видання	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	2 117	4 940,7	2 813	5 213,0
Англійська	10	9,0	7	7,7
Болгарська	—	—	1	1,0
Кримськотатарська	1	0,5	—	—
Німецька	2	0,4	1	—
Російська	289	519,9	449	564,6
Румунська	12	33,0	33	95,0
Узбецька	1	12,0	—	—
Українська	1 756	4 304,1	2 288	4 504,3
Французька	1	1,0	2	2,0
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	45	60,8	32	38,4

Шкільних підручників у 2021 р. випущено 2981 друк. од. тиражем 28 617,3 тис. пр., що становить 14,1% загальної кількості назв і 63,9% загального тиражу. Відповідно до 2020 р. кількість назв збільшилась на 260 друк. од. (9,6%), тиражі — на 3880 тис. пр. (15,7%). Порівнюючи книговидавничу продукцію за мовами, бачимо, що вони виходили 17 мовами народів світу, серед них: українською — 2678 друк. од.,

або 89,8% загальної кількості назв цього асортименту видавничої продукції, тиражем 27 004,5 тис. пр., або 94,4% загального тиражу; російською — 64 друк. од., або 2,1% загальної кількості назв підручників, тиражем 327,1 тис. пр., що становить 1,1% тиражу всіх підручників; іншими мовами надруковано 239 друк. од. (8,1%) тиражем 1285,7 тис. пр. (4,5%) (табл. 8).

Таблиця 8

Випуск шкільних підручників мовами народів світу

Мова видання	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	2 721	24 737,3	2 981	28 617,3
Англійська	69	909,0	54	929,9
Арабська	—	—	1	0,2
Болгарська	1	1,1	3	2,0
Гагаузька	1	0,1	3	0,5

Мова видання	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Іврит	—	—	1	0,4
Іспанська	3	3,0	1	0,6
Кримськотатарська	2	0,6	2	0,6
Молдавська	9	3,1	10	2,1
Німецька	19	138,0	4	—
Новогрецька	1	0,2	1	0,6
Польська	12	5,1	16	15,0
Ромська	2	0,2	—	—
Російська	75	318,2	64	327,1
Румунська	10	3,6	21	38,6
Угорська	11	8,0	20	33,4
Українська	2 395	22 846,9	2 678	27 004,5
Французька	7	20,7	1	4,1
Кількома мовами народів світу, у т. ч. видання українською та іншими мовами	104	479,5	101	257,7

Серед лідерів вітчизняного книгодрукування як за назвами, так і за тиражами, як і раніше, залишаються Київ (6571 друк. од. тиражем 17 164,9 тис. пр.) та Харківська область (5463 друк. од. тиражем 20 838,4 тис. пр.). У загальному випуску книг і брошур ці два регіони надрукували понад половину зазначених видань — 57% за назвами та 84,9% за тиражами (табл. 9).

Таблиця 9

Випуск книг і брошур за територіальною ознакою

Випуск видання (республіка, область, місто)	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього	18 967	41 946,7	21 095	44 753,6
Вінницька	464	121,5	741	158,7
Волинська	202	63,4	192	116,5
Дніпропетровська	580	223,2	614	144,8
Донецька	107	135,2	121	68,7
Житомирська	205	51,3	120	29,8
Закарпатська	213	85,6	229	128,3
Запорізька	340	102,4	372	84,2
Івано-Франківська	289	107,2	277	74,4
Київська	144	38,0	140	34,2
Кіровоградська	66	18,5	82	23,5
Луганська	33	6,9	46	7,7
Львівська	1 499	1 468,4	1 742	1 628,9
Миколаївська	105	37,1	159	36,8
Одеська	569	146,5	704	173,7
Полтавська	259	59,0	239	76,5
Рівненська	192	113,0	246	106,5
Сумська	362	385,6	376	389,2
Тернопільська	924	2 700,8	1 032	2 753,7
Харківська	4 891	20 132,1	5 463	20 838,4
Херсонська	292	77,9	363	89,0
Хмельницька	355	177,2	496	155,4
Черкаська	161	67,1	162	72,7
Чернівецька	375	294,6	155	63,0
Чернігівська	219	71,9	453	334,1
м. Київ	6 121	15 262,3	6 571	17 164,9

Видавництвами та видавничими організаціями з державною формою власності (табл. 10) випущено 3346 друк. од. загальним тиражем 1576,5 тис. пр., що у відсотковому відношенні до загальної кількості назв становить 15,9% і 3,5% загального тиражу, порівняно з 2020 р. кількість назв змен-

шилася на 434 друк. од., або на 13%, тиражі — на 481,9 тис. пр., або на 30,6%, у тому числі видавництвами у сфері управління Держкомтелерадіо надруковано 114 друк. од. (0,5%) тиражем 88,0 тис. пр. (0,2%), порівняно з 2020 р. кількість назв зменшилася на 38 друк. од., або на 33,3%,

тиражі — на 81,3 тис. пр., або на 92,4%. Видавництва та видавничі організації з іншими формами власності випустили 17 749 друк. од. (84,1%) тиражем 43 177,1 тис. пр. (96,5%), відповідно до 2020 р. кількість назв збільшилася на 2562 друк. од. (16,9%), тиражі — на 3288,8 тис. пр. (8,2%).

Таблиця 10

Випуск книг і брошур видавництвами та видавничими організаціями

Видавництва та видавничі організації	2020		2021	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	18 967	41 946,7	21 095	44 753,6
Видавництва з державною формою власності, у т. ч.:				
сфера управління Держкомтелерадіо	223	208,7	172	124,0
сфера управління інших державних установ	152	169,3	114	88,0
Видавництва з іншими формами власності	71	39,4	58	36,0
Видавничі організації з державною формою власності	4 117	13 637,1	4 376	13 541,7
Видавничі організації з іншими формами власності	3 557	1 849,7	3 174	1 452,5
Видавничі організації з іншими формами власності	11 070	26 251,2	13 373	29 635,4

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити висновки, що в асортименті книжкового потоку за цільовим призначенням переважають навчальні й методичні видання, наукова література, художня література для дітей та дорослих. У межах тематичних розділів надається перевага книгам і брошурам соціально значущої тематики із загального обсягу видань. Як за назвами, так і за тиражами лідирують видання навчальної та методичної літератури (6573 друк. од. тиражем 31 639,6 тис. пр.), що у відсотковому відношенні до загальної кількості назв становить 31,2% і 71,4% загального тиражу, порівняно з 2020 р. кількість назв збільшилася на 520 друк. од., або на 8,6%, тиражі — на 3137,9 тис. пр., або на 11%. Книговидавання в Україні здійснюється різними мовами народів світу та мовами національних меншин. Мовами національних меншин книг і брошур видруковано 2745 друк. од. тиражем 2734,4 тис. пр., тобто 13% загальної кількості назв і 6,1% загального тиражу. Порівняно з 2020 роком кількість назв збільшилася на 421 друк. од., або на 18,1%, а

тиражі, навпаки, зменшилися на 193 тис. пр., або на 7,1%; російською мовою випущено 2576 друк. од. тиражем 2504,4 тис. пр., що становить 93,8% і 91,6% загальної кількості назв і загального тиражу мов національних меншин, порівняно з 2020 роком кількість назв зросла на 375 друк. од. (17,0%), тиражі скоротилися на 199,4 тис. пр. (7,4%).

Для подальшого успішного розвитку книговидавничої галузі слід вивчати цільову (читацьку) аудиторію відповідно до специфіки видання, створювати сприятливі умови для авторів, розробляти механізми вдосконалення видавничої справи та популяризації читання. На державному рівні потрібно розв'язати питання системного пільгового кредитування суб'єктів галузі, залучення до її розвитку інвестицій з інших сфер бізнесу на вигідних для партнерів умовах, закріплених у законодавчих актах. Лише після проведення комплексних заходів можна розраховувати на суттєве й динамічне зростання обсягів виробництва та реалізації різножанрової вітчизняної літератури.

Список використаних літератури та джерел

1. Буряк С. Книговидавнича діяльність в Україні за підсумками 2020 року / Світлана Буряк, Ганна Черняк // Вісник Книжкової палати. — 2021. — № 5. — С. 7—14.
2. Оперативні дані випуску книжкової продукції у 2021 році // Книжкова палата України : офіційний вебсайт. — Режим доступу: <http://www.ukrbook.net>. — Назва з екрана.
3. Друк України (2020) : стат. зб. / уклад. С. Буряк. — Київ : Кн. палата України, 2021. — 100 с.
4. Сенченко М. Книга як засіб покращення іміджу України в умовах інформаційних війн / Микола Сенченко // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 9. — С. 3—9.
5. Читомо. Портал про культуру читання і мистецтво книговидавання : офіційний вебсайт. — Режим доступу: <https://chytomo.com/>. — Назва з екрана.

Anzhela Vorontsova,
Head of the Statistical Monitoring
and Print Analysis Department of the Book Chamber of Ukraine

Hanna Cherniak,
Senior Research of the Statistical Monitoring
and Print Analysis Department of the Book Chamber of Ukraine

Book publishing activity in Ukraine following the results of 2021

The analytical review considers and analyzes the current state of publishing books and brochures in Ukraine in 2021, gives a detailed description of the general characteristics of book publishing in 2020–2021. Quantitative and qualitative indicators have been determined, the state of Ukrainian book publishing in 2021 has been analyzed according to the range of publishing products, its linguistic and territorial features. Statistical data on the issue of books and brochures by leading domestic publishers of various forms of ownership, including the sphere of management of the State Committee for Television and Radio Broadcasting, are presented. The analytical review was conducted on the basis of statistical data published in the statistical collection "Print of Ukraine (2020)" and consolidated statistical reports on the issue of non-periodicals in Ukraine in 2020, 2021.

Keywords: statistical accounting; publishing products; quantitative indicators; analysis of publishing; publishing houses; publishing activity; book publishing; statistics

References

1. Buryak S. & Chernyak G. Knigovidavnicha diyalnist v Ukraini za pidsumkami 2020 roku. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 7–14.
2. *Operativni dani vipusku knizhkovoyi produkciyi u 2021 roci.* (2022). Knizhкова palata Ukraini : oficijnij vebсайт. Available at: <http://www.ukrbook.net>.
3. Buryak S. [uklad.]. (2021). *Druk Ukraini (2020) : stat. zb.* Kyiv : Kn. palata Ukraini.
4. Senchenko M. (2016). Kniga yak zasib pokrashennya imidzhu Ukraini v umovah informacijnih vijn. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 9, pp. 3–9.
5. *Chitomo. Portal pro kulturu chitannya i mistectvo knigovidannya : oficijnij vebсайт.* (2022). Available at: <https://chytomo.com/>.

Надійшла до редакції 21 липня 2022 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 023.4/.5:[005.336.5:004](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.8(313).13-19

Надія Бачинська,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри інформаційних технологій
Київського національного університету культури і мистецтв,
e-mail: n.bachynska17@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3912-7108>

Професійні ресурси бібліотечно-інформаційної діяльності: трансформації в освіті та різноманітність функціонування у цифровому середовищі

У статті розглянуто професійні ресурси бібліотечно-інформаційної діяльності, використання яких необхідне для досягнення сумісності стратегій діяльності бібліотек і цифрового інструментарію їх реалізації.

Зазначено, що технологізація діяльності бібліотечних установ потребує від їхніх фахівців дедалі глибших знань у цій сфері й предметної уваги до спеціальних завдань зі створення цифрового простору бібліотеки. Наголошено на актуальності спрямованого формування відповідних професійних ресурсів бібліотечно-інформаційної діяльності в межах спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" (ІБАС).

Розглянуто чинні освітньо-професійні програми "цифрового спрямування" за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Наголошено на необхідності розроблення актуальних "конвергентних" освітньо-професійних програм (ОПП) за спеціальністю "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" з підготовки "цифрових" фахівців для предметної галузі бібліотечної діяльності.